

сегашния български езикъ едва намира човѣкъ нѣколко *хазарски* думи (*à peine trouve-t-on quelques mots chazares*)¹⁾

Сгѣдъ това, чудно ли е, че и въ научно-популярната и учебната европейска литература сѣ още въ обръщение толкова невѣрни и разноголасни мнѣния по въпроса за народността и *езика* не само на прабългаритѣ но и на сегашнитѣ българи. Единъ Реклю извинява, може би, най-добръ и нашето настояване, да се подложи въпросътъ още веднажъ на най-основателна провѣрка. Ние почваме тая провѣрка съ въпроса за езика. Тя ни е необходима и за втората частъ отъ нашата студия, която е посветена специално на многобройнитѣ етимологии на името българинѣ. Безъ прѣдварителна ориентация въ немалкото хипотези върху прабългарския езикъ въобще, естествено е, че е мжчно, да се сѣди правилно за тия етимологии, за степенята на тѣхната правдоподобност. Какво значи името „българинѣ“? На това изслѣдвачитѣ отговарятъ и до днесъ отъ общото си исторично и езиково становище. Привърженицитѣ на славянската теория чуватъ въ него чисто славянски звукове; турско-татарскитѣ хипотези го обясняватъ съ помощта на турскитѣ нарѣчия и т. н.ат. Критиката значително разчиства пътя за рѣшението и на това питанье, което образува само частъ отъ общия ни проблемъ, като показва състоятелността или несъстоятелността на поставенитѣ до днесъ хипотези върху езика на прабългаритѣ. Значението на самото име „българинѣ“ въ реда на езиковитѣ докази, е толкова по-големо, колкото лексикалниятъ материалъ, съ който разполага филологичната критика, е въобще оскѣденъ. *Ние търсимъ етимологията на нашето национално название не само отъ просто любопитство* — всѣка етимологична загадка прѣдстави интересъ, колко повече едно загадно национално име — не само за да увеличимъ броя на всевъзможнитѣ тълкувания на имената като русъ, чехъ, лехъ, сърбъ, хърватъ и пр., не само защото и до сега не приеждаваме нито една изчерпателна монография, която специално да се занимава съ етимологията на „българинѣ“, когато за толкова други национални имена, напр. за горнитѣ, се е натрупала значителна литература, отъ която можемъ да приведемъ подъ чертата само една малка частъ, колкото за показъ,²⁾ а *защото мислимъ, че даваме съ това на науката*

¹⁾ Ср. впрочемъ и такъвъ единъ капиталенъ трудъ като *Allgemeine Ethnographie* на Ф. Мюллера, Виена, 1879. На стр. 397. (при дунавскитѣ българи) четемъ, че подъ името българи изглежда да сѣ се разбирали нѣколко *финско-турски* племена, а на р. 541. се казва за дунавскитѣ българи, че били нѣкогажъ „едно диво *финско* племе“ (ein wilder finnisch Stamm). (Вж. и р. 382.) Bulgar = Wolgaer (р. 381.).

Не съ по-голема яснота опрѣдѣли националността на прабългаритѣ и J. van den Gheyn, Les populations danubiennes, études d'éthnographie comparée, Bruxelles. Споредъ него прабългаритѣ сѣ „d'origine ouralo-altaïque“ (р. 262.). Само на стр. 266: „Quoiqu'il en soit de ces divergences de détail on voit que l'accord est général (?) sur le point principal, celui de l'origine ouralo-altaïque des Bulgares“. Какви сѣ обаче тия урало-алтайци, нисѣтъ не се казва. За филологичнитѣ познания на автора достатъчно е да поменемъ, че името българинѣ, споредъ него, било гласело „en vieux slave Blugaru, Bligaru, en slave moderne (?) Bulgar“ и „Bugar, ancien serbe et ancien russe.“ (р. 364.).

²⁾ Споредъ за етимологията на Русъ се начена, както забѣлизахме, въ 1749. год. съ цитуваната вече статия на Миллера „О происхожденіи народа и имени Россійскаго“, обаче много по-рано още етимологията се упражнява върху смисъла на името. И до днесъ тоя споръ не е рѣшенъ. За разнитѣ досегашни тѣл. вж. Иловайскій, Раз. 498. Той е билъ отивающъ